



# SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

## LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2025. gada 28. janvārī

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Jautrīte Briede, tiesneši Veronika Krūmiņa un Juris Juriss,

kolēģijas sēdē izskatījusi sabiedrības ar ierobežotu atbildību “LansiMed” (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 4/2025),

### konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt likuma “Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” (turpmāk – Spēkā stāšanās likums) 38. panta otrās daļas otro un ceturto teikumu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un spēkā neesošu no tā spēkā stāšanās brīža.

2. Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas otrais teikums nosaka: likumiskās lietošanas maksas apmērs ir četri procenti no lietošanā esošās zemes kadastrālās vērtības gadā, bet ne mazāks par 50 *euro* gadā. Savukārt šīs daļas ceturtais teikums nosaka: gadījumā, ja dzīvojamā mājā lietošanas maksas samaksa tiek veikta ar pārvaldnieka starpniecību, maksāšanas paziņojums nosūtāms pārvaldniekam – viens paziņojums attiecībā uz visiem būves īpašniekiem (kopīpašniekiem, dzīvokļa īpašuma īpašniekiem).

**3.** Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.<sup>3</sup> panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

**4.** Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Pieteikumā ir apstrīdēta Spēkā stāšanās likuma normu satversmība. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

**5.** Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 4. punktu Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu.

Satversmes tiesa 2023. gada 2. maijā pieņēma spriedumu lietā Nr. 2022-02-01 “Par likuma “Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” 38. panta pirmās, otrās daļas un 42. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 91. pantam, kā arī 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un likuma “Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” 42. panta trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam un 92. panta pirmajam teikumam”. Satversmes tiesa atzina Spēkā stāšanās likuma 38. panta otro daļu un 42. panta pirmo daļu par neatbilstošu Satversmes 1. pantam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un spēkā neesošu no 2024. gada 1. jūlija (turpmāk – spriedums lietā Nr. 2022-02-01).

Saeima ar 2024. gada 13. jūnija likumu “Grozījumi likumā “Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību””, kas stājās spēkā 2024. gada 1. jūlijā (turpmāk – Grozījumi), izteica Spēkā stāšanās likuma 38. panta otro daļu jaunā redakcijā.

Ar Grozījumiem zemes likumiskās lietošanas maksas apmērs – četri procenti no lietošanā esošās zemes kadastrālās vērtības gadā – nav mainījies salīdzinājumā ar spriedumā Nr. 2022-02-01 vērtēto. Tomēr jāņem vērā, ka šobrīd Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrā daļa būves īpašniekam nosaka pienākumu ne tikai maksāt lietošanas maksu zemes īpašniekam par zemes lietošanas tiesībām, bet arī pienākumu segt izdevumus par maksāšanas paziņojuma sagatavošanas un nosūtīšanas izmaksām. Tāpat minētajā normā noteikta maksāšanas paziņojuma nosūtīšanas kārtība gadījumā, ja samaksa tiek veikta ar dzīvojamās mājas pārvaldnieka starpniecību. Turklāt ar 2025. gada 1. janvāri ir notikušas nekustamo īpašumu kadastrālo vērtību bāzes izmaiņas (sk. *Nekustamā īpašuma valsts kadastra likuma pārejas noteikumu 43.<sup>1</sup> punktu*). Spriedumā lietā Nr. 2022-02-01 Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas satversmība minēto tiesisko apstākļu maiņas kontekstā nav vērtēta. Tādējādi pieteikumā norādīti būtiski jauni apstākļi.

Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums nav uzskatāms par jau izspriestu Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 4. punkta izpratnē.

**6.** Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona var iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā Latvijas Republikas Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.<sup>2</sup> pantā noteiktās prasības.

**7.** Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta pirmajai daļai konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Latvijas Republikas Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt minētā panta sestās daļas 1. punkts nosaka pienākumu pieteikumā šo uzskatu pamatot.

**7.1.** Pieteikuma iesniedzējai pieder zemesgabals, uz kura atrodas citām personām piederošas būves – vairākas daudzdzīvokļu ēkas. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas otrajā teikumā noteiktais zemes lietošanas maksas apmērs būtiski samazina zemes īpašnieka iespēju gūt ieņēmumus no tam piederoša īpašuma. Šajā normā noteikto maksu nevar uzskatīt par taisnīgu un ekonomiski pamatotu atlīdzību par zemes lietošanu. Turklāt taisnīgu līdzsvaru starp zemes īpašnieka un uz viņa zemes esošās būves īpašnieka tiesībām nenodrošina arī citi Grozījumos un ar tiem saistītajos tiesību aktos noteiktie pasākumi, piemēram, parādnieka pienākums zemes īpašniekam atlīdzināt

kavēta maksājuma atgūšanas izdevumus vai iespēja zemes likumiskās lietošanas maksas parādu piedzīt saistību piespiedu izpildīšanas brīdinājuma kārtībā. Tādejādi likumdevējs kopumā nav ņēmis vērā sprieduma lietā Nr. 2022-02-01 atziņas.

Līdz ar to pieteikums par Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas otrā teikuma atbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

**7.2.** Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka arī Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas ceturtais teikums aizskar tai Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmajā un trešajā teikumā ietvertās pamattiesības.

Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas trešajā teikumā noteiktā viena maksāšanas paziņojuma sagatavošanas un nosūtīšanas kompensācija 15 *euro* nesedzot visus Pieteikuma iesniedzēja izdevumus gadījumā, ja tiek nosūtīts viens kopīgs paziņojums pārvaldniekam. Pieteikumā ir sniegti aprēķini par iespējamām izmaksām attiecībā uz ziņu iegūšanu par dzīvojamās ēkas dzīvokļu īpašniekiem, kredītiestāžu un pasta komersantu pakalpojumiem, kā arī šo paziņojumu sagatavošanā ieguldītā darba atlīdzību. Tāpat pausts viedoklis, ka normatīvais regulējums neaizsargājot zemes īpašniekus no nelabticīgas dzīvojamo māju pārvaldnieku rīcības, savlaicīgi neizmaksājot viņiem likumisko zemes lietošanas maksu.

Tomēr pieteikumā apstrīdētais Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas ceturtais teikums neregulē maksāšanas paziņojuma sagatavošanas un nosūtīšanas kompensācijas apmēru. Tas noteic vien to, kurai personai nosūtāms maksājuma paziņojums, ja zemes lietošanas maksas samaksa tiek veikta ar pārvaldnieka starpniecību. Tādejādi nav gūstams apstiprinājums tam, ka tieši Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas ceturtais teikums aizskartu Pieteikuma iesniedzējas tiesības uz īpašumu.

Līdz ar to pieteikums par Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas ceturta teikuma atbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

**8.** Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir

izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas otrais teikums (turpmāk – apstrīdētā norma) ir imperatīvs, formulēts nepārprotami, un Pieteikuma iesniedzēja atrodas šīs normas tvērumam tipiskā situācijā. Tādējādi tai nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta ceturtās daļas otro teikumu gadījumā, ja personai nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Konkrētajā gadījumā Grozījumi stājas spēkā 2024. gada 1. jūlijā. Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2024. gada 28. decembrī. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

**9.** Pieteikumā ir sniegts lietas faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam. Tāpat pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai. Tas atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.<sup>2</sup> pantā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

#### **nolēma:**

**1.** Ierosināt Satversmes tiesā lietu “Par likuma “Par atjaunotā Latvijas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” 38. panta otrās daļas otrā teikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam” pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību “LansiMed” pieteikuma (pieteikums Nr. 4/2025).

**2.** Ņemot vērā to, ka 2024. gada 24. jūlijā ir ierosināta lieta Nr. 2024-21-01 “Par likuma “Par atjaunotā Latvijas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma

tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” 38. panta otrās daļas otrā teikuma vārdu “četri procenti” un 42. panta septītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam” un institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeima – jau ir iesniegusi atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu, uzaicināt Saeimu līdz 2025. gada 28. martam iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu tādā gadījumā, ja tai ir kādi papildu apsvērumi.

**3.** Atteikties ierosināt lietu par likuma “Par atjaunotā Latvijas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” 38. panta otrās daļas ceturtnā teikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Jautrīte Briede